

КНИГА НА АПСТРАКТИ

ЗА НАУЧНАТА КОНФЕРЕНЦИЈА

**МАКЕДОНСКОТО НАУЧНО-ЛИТЕРАТУРНО
ДРУГАРСТВО ВО С.-ПЕТЕРБУРГ,
ДИМИТРИЈА ЧУПОВСКИ И
КРСТЕ П. МИСИРКОВ**

МАНУ, 28.10.2022

1 СЕСИЈА

СОДРЖИНА

Излагањата ќе траат по 10 мин.,
а дискусијата ќе се води
на крајот на првата и
на втората сесија.

[прегледај 2 СЕСИЈА](#)

Академик **Љупчо КОЦАРЕВ**

Уводна реч по повод научната конференција
„Македонското научно-литературно другарство во С.-Петербург,
Димитрија Чуповски и Крсте П. Мисирков“

Академик **Катица КУЛАВКОВА**

Концепцијата на македонската нација во актите на МНЛД –
С.-Петербург (историски, етно-културни, јазични, верски,
територијални и политички аспекти)

Академик **Витомир МИТЕВСКИ**

Првата национална програма
на македонското научно-литературно другарство
во Санкт Петербург и Македонија денес

проф. д-р **Златко КРАМАРИЌ**

Може ли нациите да пропаднат?

проф. д-р **Ганка ЦВЕТАНОВА**

Стандардизацијата на македонскиот јазик
како извор на политичката легитимност
на македонската нација

проф. д-р **Симона ГРУЕВСКА-МАЏОСКА**

проф. д-р **Александра ЃУРКОВА**

Заложбите на Чуповски и Мисирков
за стандардизација на македонскиот јазик

проф. д-р **Ристо СОЛУНЧЕВ**

Историзмот на Мисирков и Конески:
биднина, настанување и траење

академик Љупчо КОЦАРЕВ
претседател на МАНУ

УВОДНА РЕЧ

ПО ПОВОД НАУЧНАТА КОНФЕРЕНЦИЈА „МАКЕДОНСКОТО НАУЧНО–ЛИТЕРАТУРНО ДРУГАРСТВО ВО С.–ПЕТЕРБУРГ, ДИМИТРИЈА ЧУПОВСКИ И КРСТЕ П. МИСИРКОВ“

Апстракт

Дваесет осми октомври две илјади дваесет и втора година се навршуваат сто дваесет години од основањето на Македонското научно–литературно другарство во С.–Петербург. Оваа година овој јубилеј се одбележува на два начина. Прво, со научната конференција „Македонското научно–литературно другарство во Санкт Петербург, Димитрија Чуповски и Крсте П. Мисирков“, на којашто бројни обраќања ќе имаат еминентни научници и дејци. Второ, на 28 октомври 2022 година во издание на издавачката куќа „У Никитских вoрот“ од Москва, ќе излезе, во превод на Олга Панкина, драмата „Последниот ден на Мисирков“ од Јордан Плевнеш.

Клучни зборови: Мисирков, Чуповски, „Сепак се движи“, балкански рис

академик Катица КУЛАВКОВА, МАНУ

КОНЦЕПЦИЈАТА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИЈА ВО АКТИТЕ НА МНЛД – С.–ПЕТЕРБУРГ (ИСТОРИСКИ, ЕТНО–КУЛТУРНИ, ЈАЗИЧНИ, ВЕРСКИ, ТЕРИТОРИЈАЛНИ И ПОЛИТИЧКИ АСПЕКТИ)

Апстракт

Уверени дека револуционерниот пристап не е доволен за Македонија да се ослободи од Отоманската империја, а македонскиот народ од колонијално–асимилаторските пропаганди на Бугарија, Грција и Србија, членовите на МНЛД (Македонската колонија) во Санкт Петербург ги поставуваат основните теориски постулати на македонската нација. Теориски гледано, македонската нација на почетокот на 20 век е конципирана во основачките и дипломатските акти на МНЛД – С.–Петербург според доминантниот *еџно–национален* европски образец. Таа концепција е рефлексивна на релевантната научна парадигма на нацијата и заснована врз објективни фак-

ти: историографски, демографски, етнографски, етнологски, филолошки, фолклористички, културолошки, лингвистички и социолошки. Во неа се проектираат традиционалните сфаќања на поимот етнос во етно-културна смисла, како и современите политички маркери на демосот (граѓани, државјани, население).

Во официјалните основачки и други акти на МНЛД – С.-Петербург од почетокот на 20 век (1902–1917), како и во авторските трудови на нејзините основачи и истакнати членови (Д. Чуповски, К. Мисирков) македонската нација е дефинирана во контекст на залагањата за нејзината државно-политичка автономија. При тоа се земени предвид повеќе чинители кои ја сочинуваат не само етничката, туку и етно-националната препознатливост на Македонците: македонскиот етно-географски интегритет (неделливост), јазичниот, културниот и историскиот континуитет од античката до современата епоха, како и христијанската традиција поврзана со Охридската архиепископија.

Но, иако се заснова врз начелото на „етнографско и јазично единство на Македонија“ (1902), оваа концепција ја има предвид и разликата меѓу македонскиот етнос и македонскиот демос. Во споредба со соседните државинации, таа е далеку поинклузивна по однос на спецификите на малцинските етно-културни другости на македонската територија. Македонската нација, имено, требало да ги поврзе граѓаните не само со чувството за истородна етнокултурна припадност, туку и со трансетничките, државни интереси: социо-економски, политички и правни.

Клучни зборови: МНЛД–С.–Петербург, македонски народ, етно-национален образец, етнографско и јазично единство на Македонија, етно-културни другиости, европска парадигма на нацијата

академик **Витомир МИТЕВСКИ**, МАНУ

ПРВАТА НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА НА МАКЕДОНСКОТО НАУЧНО-ЛИТЕРАТУРНО ДРУГАРСТВО ВО САНКТ ПЕТЕРБУРГ И МАКЕДОНИЈА ДЕНЕС

Програмата и Меморандумот на МНЛД во Санкт Петербург имаат непрорачлива вредност за македонската наука и култура воопшто. Тие документи даваат продлабочен увид не само во состојбата на македонскиот народ во тоа време туку наедно укажуваат и на патот кон разрешување на прашања и проблеми кои се од витално значење за опстанокот и просперитет

на македонската нација и култура. Една паралела со нашата современост покажува дека многу од проблемите со коишто се судирал македонскиот народ кон крајот на XIX век, за жал, во последниве децении повторно стануваат актуелни. Тој факт им дава дополнителна вредност на Програмата и Меморандумот, бидејќи ставовите што во нив ги застапуваат членовите на МНЛД, со својата мудрост и далекувидост можат да послужат како насока за нашата борба за национален опстанок и развој денес и во иднина. Посебно значење на овие документи е што во нив се утврдени начелата на МНЛД, кои подоцна ќе влезат и во Законот на МАНУ при нејзиното основање, со што врската меѓу двете институции станува суштествена и генетска.

Клучни зборови: Програмата и Меморандумот на МНЛД, Законот за основање на МАНУ, македонски народ.

проф. д-р Златко КРАМАРИЌ (Загреб)

Дописен член на МАНУ

МОЖЕ ЛИ НАЦИИТЕ ДА ПРОПАДНАТ ?

Во текстот „Може ли нациите да пропаднат?“ ќе ја испитаме можноста модерната нација едноставно да исчезне, поради одредени околности и хроничен неуспех на инклузивните институции. Текстовите во коишто на К. П. Мисирков ја дефинираше македонската нација како *par excellence* лингвистичка заедница ќе послужи како почетна точка на оваа анализа. Имено, овој факт значително ќе влијае врз иднината на македонската нација.

Клучни зборови: нација, јазик, идентитет, моќ, институции

проф. д-р Ганка ЦВЕТАНОВА

Институт за социолошки и политичко правни истражувања – Скопје,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

СТАНДАРДИЗАЦИЈАТА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО ИЗВОР НА ПОЛИТИЧКАТА ЛЕГИТИМНОСТ НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИЈА

Ерата во којашто започнала стандардизацијата на колоквијалните јазици воедно го означила и почетокот на исцртувањето на контурите на национализмот како феномен којшто датира од поновата светска историја. Спо-

ред најзначајните модернистички теории за нацијата и национализмот, стандардизираните јазици претставуваат основа и извор на политичката легитимност на секоја една нација.

Токму во таа смисла македонските дејци и членови на Македонското научно литературно другарство (МНЛД) ценеле дека чинот на стандардизација на македонскиот литературен јазик е рамносилен на одделувањето на Македонците во посебна словенска народност и еден од најважните чинители за разрешување на целокупното македонско прашање. Оттука, на прашањето на македонскиот јазик му посветиле централно место во нивните програмски документи и Уставот на Другарството.

Крсте П. Мисирков, во рамки на својата научна дејност и како еден од потписниците на МНЛД, го дал најголемиот придонес во насока на стандардизација на македонскиот јазик. Во рамките на овој труд, ќе бидат разгледани заложбите за стандардизација на македонскиот јазик на Крсте П. Мисирков и тоа од аспект на важноста на овој чин како извор на политичката легитимност на македонската нација и како конститутивен елемент на македонскиот национален идентитет.

Клучни зборови: Крсте П. Мисирков, МНЛД, стандардизација на македонскиот јазик, македонска нација, политичка легитимност

проф. д-р Симона ГРУЕВСКА-МАЦОСКА

проф. д-р Александра ЃУРКОВА

Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – УКИМ, Скопје

ЗАЛОЖБИТЕ НА ЧУПОВСКИ И МИСИРКОВ ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Првите обиди за стандардизација на македонскиот јазик датираат уште од средината на 19 век, како впрочем и кај останатите јужнословенски и други народи (Партенија Зографски, Ѓоргија Пулевски и др.). Особено место има учебникарската дејност (1857–1880) во Македонија, но најзначајните обиди за кодификација и стандардизација на македонскиот јазик се од почетокот на 20 век, со делата на Чуповски, Мисирков и др. Димитрија Чуповски, како еден од основачите на Македонското научно-литературно другарство во Петербург, учествува во изготвувањето на првата македонска национална програма, во која за прв пат е воведен македонскиот современ јазик како службен (Устав од 16.12.1903, член 12), на којшто е објавена

и првата книга за кодификација на македонскиот јазик „За македонските работи“ на Мисирков (1903) и првото научно–литературно и општествено–политичко списание „Вардар“ (1905), потоа првата карта на етничка Македонија на македонски јазик (1913) и 11 броја од македонското списание „Македонскій Голосъ“ („Македонски глас“) (1913–1914). Чуповски прави подготовки и за отворање македонски училишта, изработил македонско–руско речник со кратка македонска граматика и др., со што Македонското научно–литературно другарство ја постави основата на денешната Македонска академија на науките и уметностите, а делото „За македонските работи“ на Мисирков – основата на современиот македонски стандарден јазик.

Клучни зборови: Димитрија Чуповски, Крсте Мисирков, Македонско научно–литературно другарство, стандардизација, македонски јазик

проф. д-р Ристо СОЛУНЧЕВ

Филозофски факултет – УКИМ

ИСТОРИЗМОТ НА МИСИРКОВ И КОНЕСКИ: БИДНИНА, НАСТАНУВАЊЕ И ТРАЕЊЕ

Есејот е рефлексивна за начелото на историзмот во мислата на Мисирков и *Македонското научно–литературно другарство* во С.–Петербург и континуитетот на идеите воспоставен со и кај Конески. Авторот ги поврзува нивните позиции со онтолошките ставови на Ниче. Искористен е филмот „Небото над Берлин“ на Вим Вендерс, како фон врз којшто се насликани прашањата за историјата и историзмот. Конески се надоврзува на Мисирков и *Њејроградциџе* и го потврдува повесното (збиднинско/собитијност) згуснување на македонската самосвест во поим. Мисирков и Конески длабоко го мислат времето и се философи во една Ничеанска смисла затоа што ги едначат поимите бидност/биднина и настанување. Според Ниче највисокиот облик на онтолошка спекулативност е сфаќањето оти битието е настанување кое во секој миг се множи себе како мноштво и, со тоа, формира разлики во времето. Оној кој нема историја, нема слобода. Слободата, имено, се состои во тоа, едно „згазено племе“ да го прифати сопственото страдање како супстанцијално различно и историски битно. Со слободата започнуваат човечките војни и историските диференцирања на народите како потврда на самата сушта динамичка онтологија на светот. Сите текстови и статии на Мисирков и Конески говорат за Македонците како за нас-

танувачка бидност што ја собира сета своја збиднина/збиднатост во конкретниот акт на саморефлексијата низ историските прилики. Историјата без интервенција на чинот на самосвеста е само сума неповрзани случајности и контингенции. Мисирков, *Друѓарсѝвоѝо* (МНЛД) и Конески расчитуваат со случајностите и со тоа Македонците стануваат конечна воспоставена биднина/бидност.

Клучни зборови: Мисирков, Конески, МНЛД/*Друѓарсѝвоѝо*, Вендерс, Ниче, историзам, биднина/бидност, настанување, контингенција, саморефлексија.

2 СЕСИЈА

СОДРЖИНА

Излагањата ќе траат по 10 мин.,
а дискусијата ќе се води
на крајот на првата и
на втората сесија.

[прегледај 1 СЕСИЈА](#)

проф. д-р **Билјана РИСТОВСКА-ЈОСИФОВСКА**

Првите македонски културно-национални и научни здруженија и публикации во емиграција: улогата на Горѓија Пулевски

проф. д-р **Митко ПАНОВ**

Наративната стратегија во списанието „Македонски глас“ (1913/14 г.) За историјата на Македонија

проф. д-р **Силвана СИДОРОВСКА-ЧУПОВСКА**

Улогата на списанијата *Лоза* (1892), *Вардар* (1905) и *Македонски глас* (1913–1914) во афирмацијата на македонската национална свест

проф. д-р **Димитар ПАНДЕВ**

Улогата на Лав Шах-Паронианц во афирмацијата на Македонија и во издавањето на „Македонски глас“ (орган на приврзаниците на независна Македонија 1913–1914)

проф. д-р **Искра ТАСЕВСКА ХАЌИ-БОШКОВА**

Списанието *Македонски глас* во контекст на македонската културна традиција

д-р **Бошко КАРАЏОВ**

Македонското научно-литературно другарство и идејата за националната, културната и политичката автономија како дел од македонската филозофска традиција

доц. д-р **Иван ИВАНОВ, Александра ИЛИЕСКА**

Митот за балканската федерација

проф. д-р **Васил ТОЦИНОВСКИ**

Родолубивиот поетски манифест на Димитрија Чуповски

проф. д-р Билјана РИСТОВСКА–ЈОСИФОВСКА

Институт за национална историја, Скопје

ПРВИТЕ МАКЕДОНСКИ КУЛТУРНО–НАЦИОНАЛНИ НАУЧНИ ЗДРУЖЕНИЈА И ПУБЛИКАЦИИ ВО ЕМИГРАЦИЈА: УЛОГАТА НА ЃОРЃИЈА ПУЛЕВСКИ

Апстракт

Целта на овој прилог е да се проследат првите културно–националните здружувања на Македонците, особено сред емиграцијата, коишто носат македонски етнички белег, а истовремено се насочени кон култивирање на македонска научна мисла. Во тој процес е посебно значаен историскиот профил на Ѓорѓија Пулевски и неговата улога сред македонските емигранти, како организатор на Славјанскомакедонската книжевна дружина во Софија и како автор на значајни публикации на македонски јазик. Со тоа бил трасиран патот кон натамошниот културен и национален развиток низ следните македонски асоцијации на интелектуалци, чишто идеи ги препознаваме и кај основачите на Македонското научно–литературно другарство во С.–Петербург.

Клучни зборови: македонска емиграција, научни здруженија и публикации

проф. д-р Митко ПАНОВ

Институт за национална историја, Скопје

НАРАТИВНАТА СТРАТЕГИЈА ВО СПИСАНИЕТО „МАКЕДОНСКИ ГЛАС“ (1913/14 г.) ЗА ИСТОРИЈАТА НА МАКЕДОНИЈА

Апстракт

Наративот за историјата на Македонија е одразен во авторските текстови поместени во списанието „Македонски глас“, како еден вид уредничка стратегија во пренесувањето на автентичниот македонски културно–историски израз. Компаративно ќе бидат проследени ставовите на авторите, кои биле фокусирани на презентирањето на македонските историски и културни традиции, како манифестација на посебноста на Македонците. Иако Александар Македонски се спомнува во контекст на историскиот континуитет, сепак како централна фигура се поставува автохтониот македонски цар Самуил, како обединувач на македонските Словени и симбол на слободата и државноста. Како синоним за Македонија, Самуил е доведен и во релација со религискиот контекст во демонстрирањето на црковната авто-

номност изборена со Охридската архиепископија. Македонската црковна посебност била поврзувана и со континуитетот на христијанската иницијација на изворната дејност на апостол Павле, на која биле надоврзувани светите Кирил и Методиј. Проектирањето на наследството на Македонците од средновековието е манифестирано преку глорификацијата на Добромир Стрез и кралот Марко.

Прегледот на наративите за историјата на Македонија, ќе биде проследен со анализа на причините за селекцијата на конкретните личности, преку која била изразувана македонската историска автентичност и посебност. Тоа претставувало наративна стратегија за спротивставување на балканските историографски тенденции фокусирани кон идентитетското присвојување на средновековната историја на Македонија, преку што биле оправдувани современите територијалните претензии и проектирани различните верзии на „националната свест“ на Македонците.

Клучни зборови: Историја, Македонија, „Македонски глас“, цар Самуил, Кирил и Методиј, крал Марко

проф. д-р Силвана СИДОРОВСКА-ЧУПОВСКА

Институт за национална историја – Скопје

УЛОГАТА НА СПИСАНИЈАТА *ЛОЗА* (1892), *ВАРДАР* (1905) И *МАКЕДОНСКИ ГЛАС* (1913–1914) ВО АФИРМАЦИЈАТА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА СВЕСТ

Членовите на македонската емиграција кои од економски и политички причини се нашле во туѓа земја, адаптирајќи се на новите услови, развиле разновидна културно-просветна и општествено-политичка мисла. Со грижата да останат тесно поврзани со својата матична земја започнале да издаваат весници и списанија во кои се истакнувала политичката положба на Македонија и начинот на решавање на македонското прашање. Во статијата акцентот ќе биде ставен врз списанијата „Лоза“, „Вардар“ и „Македонски глас“, чијашто појава е резултат на активностите на најпрогресивниот дел на македонската интелигенција во Бугарија и Русија, која преку пишаниот збор активно дејствувала во афирмација на македонската национална свест.

Првиот број на списанието „Лоза“, се појавува во Софија во јануари 1892, веднаш по основањето на „Младата македонска дружина“. Во неговата редакција се наоѓале: Климент Караѓуле, како уредник, Ѓорѓи Баласчев

(Езерски), Коста Шахов, Евтим Спространов, Даме Груев, Петар Поп Арсов и Димитар Мирчев. Статиите кои излегувале не кореспондирале со политиката на Кнежевството Бугарија и политиката која ја водела спрема Македонија. Дружината била осудена за сепаратизам и растурена од властите во 1893 година, а списанието „Лоза“ било забрането.

Во Одеса, во 1905 година од печат излегло првото списание за наука, литература и политички прашања „Вардар“. Уредник и основач на списанието бил Крсте Мисирков. Првиот број на списанието „Вардар“ излегол во Одеса во 1905 година и, за жал, целиот тираж останал во печатница и до денес останало неразјаснето зошто Мисирков истиот не го растурил.

Списанието „Македонски глас“ (1913–1914), е првиот сериозен печатен орган издаван од Македонци, во кој се потенцирала посебноста на македонскиот народ. Списанието го издавала Македонската колонија во Санкт Петербург, под редакција на Димитрија Чуповски. Во страниците на сите единаесет броја на „Македонски глас“, биле објавувани статии со теми од историјата на Македонија, политичката ситуација, како и за нејзиното културно богатство. Во објавените статии руското општество добило можност да се запознае со сите аспекти на македонското прашање. Списанието „Македонски глас“ претставувал важен момент во изградувањето на македонската национална свест и во пропагирањето на македонската посебност.

Клучни зборови: списанија, „Лоза“, „Вардар“, „Македонски глас“, емиграција, интелигенција, македонска колонија, афирмација, национална свест

проф. д-р Димитар ПАНДЕВ

Филолошки факултет „Блаже Конески“ – УКИМ, Скопје

УЛОГАТА НА ЛАВ ШАХ–ПАРОНИАНЦ ВО АФИРМАЦИЈАТА НА МАКЕДОНИЈА И ВО ИЗДАВАЊЕТО НА „МАКЕДОНСКИ ГЛАС“ (ОРГАН НА ПРИВРЗАНИЦИТЕ НА НЕЗАВИСНА МАКЕДОНИЈА 1913–1914)

Во рефератот се нагласува вклученоста на „дворјанинот по потекло Леон Михајлович Шах–Паронианц“ во дејноста на Македонската колонија во Петроград, пред сè, во настојувањето да се регистрира руско–македонското друштво „Свети Кирил и Методиј“. Оваа негова активност, како и трите негови песни објавени на страниците на „Македонски глас“ се разгледуваат во контекст на неговата професионална и книжевна активност, но и пошироко во контекст на геолингвистичките и национално–политичките идеи

кои циркулирале во руските црковни, општествени и универзитетски кругови во негово време.

Клучни зборови: Руска императорска политика, колонизација, панславизам, самобитност, библиофилизам, пригодна поетика

проф. д-р Искра ТАСЕВСКА ХАЦИ-БОШКОВА

Филолошки факултет „Блаже Конески“ – УКИМ, Скопје

СПИСАНИЕТО МАКЕДОНСКИ ГЛАС ВО КОНТЕКСТ НА МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРНА ТРАДИЦИЈА

Текстот се занимава со истражувањето на одделните статии пишувани од Димитрија Чуповски и од други дејци во списанието *Македонски глас*, во кои се реактуализираат одредени прашања поврзани со македонската култура и традиција. Посебен акцент ќе се стави на истражувањето на начинот како се претставува македонското прашање во тој контекст, а и како таа претстава се надоврзува на претходниците (Горѓија Пулевски, дејноста на Лозарите, Гоце Делчев, Дамјан Груев и др.).

Одделно внимание ќе биде посветено и на прашањето за актуелноста на списанието наспроти имаголошките нацрти за Македонија и за Македонците, претставени во други гласила, со што ќе се овозможи увид во стратегиите преку коишто се варираа таа слика.

Дополнително, ќе се разгледа и прашањето за сликовните претстави (фотографиите и картите) вклучени во списанието, со што тоа станува несомнено важен документ за македонската културна традиција низ вековите.

Клучни зборови: Димитрија Чуповски, „Македонски глас“, македонски сепаратизам, слика за Македонија, културна традиција

д-р Бошко КАРАЏОВ

самостоен научен истражувач, филозоф, теоретичар на културата

МАКЕДОНСКОТО НАУЧНО-ЛИТЕРАТУРНО ДРУГАРСТВО И ИДЕЈАТА ЗА НАЦИОНАЛНАТА, КУЛТУРНАТА И ПОЛИТИЧКАТА АВТОНОМИЈА КАКО ДЕЛ ОД МАКЕДОНСКАТА ФИЛОЗОФСКА ТРАДИЦИЈА

Филозофските и историографски прилози за развојот на филозофијата во Македонија, како источници на македонската филозофска и духовна

2 СЕСИЈА | МАНУ

култура, или ги назначуваат македонските собирачи на народни умотворби и просветители (Крчовски, Пејчиновиќ, Цепенков, Прличев, Шапкарев, Жинзифов и др.), или пак говорат за автори кои доаѓаат во Македонија од соседните филозофски и јазични култури (Недељковиќ, Радовиќ, Шешик, Миќиќ, Вук-Павловиќ, Шарчевиќ).

Прибирањето на народната мудрост и животните морални ставови на луѓето од овие простори, како и филозофско-педагошката дејност во Македонија од страна на филозофите од соседството се значајни и неспорни околности за развојот на филозофијата во Македонија. Меѓутоа, тие не ја исцрпуваа севкупната македонска филозофска култура во тој ран период, ниту пак во доволна мера говорат за националните и културни особености на истата. Токму поради овие причини, во ова научно соопштение, на темелот на нашето разлучување на *македонска филозофска традиција* наспроти *филозофската традиција во Македонија*, ќе говориме за политичко-филозофските основи на идејата за националната, културната и политичката автономија на Македонското научно-литературно другарство како суштествен дел од македонската филозофска традиција. Оваа идеја ќе ја ставиме во рамка со останатите погледи за национална, културна и политичка автономија, како и во контекст на денешната потреба од нивна ре-афирмација. И тоа, не само во насока на трасирањето на нашиот натамошен историски од, туку, многу позначајно, како своевидни политики на отпорот кои ќе покажат дека повестните аспекти на нашиот *nation building* процес се нужни и неприкосновени чинови на т.н. *идејно-политичко искуство* на трагата кое дава финален историски и политичко – филозофски легитимитет на нашето себепрепознавање и самосвојност.

Клучни зборови: Клучни зборови: Македонското научно-литературно другарство, македонска филозофска традиција, филозофската традиција во Македонија, национална автономија, политичка филозофија, политички вредности, слобода, национална држава, национално будeње итн.

доц. д-р Иван ИВАНОВ, Александра ИЛИЕСКА
Меѓународен Балкански Универзитет – Скопје

МИТОТ ЗА БАЛКАНСКАТА ФЕДЕРАЦИЈА

Во трудот се истражуваат политолошките аспекти на Програмата на Македонскиот Революционерен Комитет од 18 јуни 1917 година, како последен

официјален документ на Македонското научно-литературно другарство во Петроград. Програмата се истражува како автентичен македонски одговор на тогашните актуелни дебати за иднината и судбината на Балканот, а со тоа и на Македонија. Барањето за Балканска федеративна демократска република всушност е барање Балканот да биде на балканските народи и да се оствари полно самоопределување на секоја нација.

Покрај анализата на текстот на Програмата се истражуваат и потеклото на основните идеи, теории, и институции на федерализмот. Имено, империјализмот и национализмот претставуваат непомирливи позиции во политичката мисла. Првиот подразбира дека целата планета треба да биде подложена на единствен режим чиј авторитет ќе ги опфаќа сите нации, додека вториот подразбира свет на независни национални држави како најдобар облик на политичко уредување. Во исто време не е можно да се прифатат двете позиции. Многу автори се обидуваат да ја избегнат оваа дихотомија преку различни компромисни решенија. Такви идеи се присутни и во текстот на Програмата. Наместо постојните империи (кои во тоа време се распаѓаат) и поредокот на национални држави кои се создаваат (со распаѓањето на империите) се предлагаат федерални решенија и сојузни институции на Балканот. Исто така, се истражуваат влијанијата и присуството во Програмата на концептот за „вечниот мир“ на Имануел Кант (кој треба да се оствари преку светска федерација) и концептот на „суверенитет на човештвото“ на Вудро Вилсон (со давање на независност и самоопределување на нациите).

Во трудот се анализира и наследството на федералните идеи во современ контекст, особено ЕУ и нејзиниот принцип на „супсидијарност“ како еуфемизам за тоа што некогаш се именуваше како империја. Како се прикрива тој империјален карактер на ЕУ, преку откривањето на новиот „транснационален“ облик на политичко уредување, чиишто најголеми жртви се, повторно, државите на Балканот.

Клучни зборови: Балканска федерација, федерализам, автономија, империјализам, национализам, самоопределување

проф. д-р Васил ТОЦИНОВСКИ

Катедра за македонски јазик и литература
на Филозофскиот факултет во Риека, Хрватска

РОДОЉУБИВИОТ ПОЕТСКИ МАНИФЕСТ НА ДИМИТРИЈА ЧУПОВСКИ

Апстракт

Родољубивиот поетски манифест на Димитрија Чуповски го компонираме според наше лично убедување и чувствување. Во него главна водителка ни беше неговата доследна борба за целост на слобода и државност на Македонија. Деветте песни или нивните двеста и осум стихови можат манифестно да бидат подредени на повеќе начини и принципи. Станува збор за автор со чисти национална свест и совест, грижник за слободата и иднината на својот напатен македонски народ и раскинатата/поделена татковина. Во стихови кои и не биле негов релевантен творечки предизвик трајно се тестаментирани родољубивите акции и манифестации познати и афирмирани од него како основположник и претседател на Македонското научно-литературно другарство, Словеномакедонското национално-просветно друштво „Св. Кирил и Методиј“ и Македонскиот револуционерен комитет, како претседател на Друштвото за помош на почетниците литератори, уметници и научници и како редовен член на Друштвото за словенска заемност. Институциите сами по себе ги содржат двете етички и естетски димензии на егзистенцијата, а тоа е да се почитуваш и сакаш себеси и да ги прифатиш како свои другиот и другото за разбирање, почит и соработка.

Клучни зборови: Поетски манифест, Димитрија Чуповски, Македонско научно-литературно другарство, Словеномакедонското национално-просветно друштво „Св. Кирил и Методиј“, Македонскиот револуционерен комитет, Друштвото за словенска заемност.

**МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА
НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ**

<http://manu.edu.mk/>